

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКІВ

Сучасні процеси в економіці проявляються в інтернаціоналізації сфер відтворювального циклу, в утворенні глобального економічного простору, зрілість якого, з одного боку, визначається інтересами основних суб'єктів, а з іншого сама зумовлює якість і динаміку світового економічного розвитку, продукуючи ризики та невизначеність.

Існують різні підходи щодо трактування самого поняття «ризик». У теоріях статистичного оцінювання рішень і розпізнання образів під ризиком розуміють математичне очікування функції негативних наслідків (шкоди) при розрахунку оцінки параметрів математичної моделі або структури. Вітчизняні дослідники наголошують, що «за таким підходом у випадку появи певної надзвичайної ситуації негативні наслідки матимуть окреслену величину і вже потім визначається ймовірність її появи. Ризик – це гіпотетична можливість шкоди» [1, с. 68]. Ризик виникає лише тоді, коли має місце невизначеність, тобто:

а) немає однозначних, чітких уявлень про самі досліджувані процеси і явища;

б) відбуваються постійні зміни умов діяльності – переорієнтація виробництва, зміни законодавства або напрямів економічної діяльності уряду, кон'юнктури ринку, дій конкурентів тощо;

в) неможливо встановити й точно спрогнозувати наслідки впливу на досліджувані об'єкти багатьох факторів (НТП, стихійного лиха, поведінки конкурентів і споживачів), оцінити майбутній розвиток подій;

г) відсутня повна інформація про внутрішні й зовнішні умови прийняття рішень або є неточна, суперечлива інформація щодо об'єкта дослідження та його середовища; це може бути наслідком як технічних труднощів збору й оброблення інформації, так і високих інформаційних витрат, які перевищують вигоди від володіння інформацією;

г) існує асиметрія інформації, тобто нерівний ступінь поінформованості економічних агентів про умови їх діяльності, предмет і умови угоди між ними. Деяка інформація іноді з різних причин узагалі приховується;

д) виникає багатокритеріальність і конфліктність в оцінці рішень, коли доводиться свідомо йти на компроміси [2, с. 57].

Близькими до поняття ризику є небезпека і уразливість, які аналізуються за умов надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Небезпека розраховується на основі теорії припущень, а уразливість залежить від ступеня підупадання певного об'єкта під вплив ризикової події.

У цілому, зауважимо, що поняття ризик по-різному трактується в таких галузях знань, де воно є ключовим. Поширеною є така трактовка. Ризик – це об'єктивне явище, його вимірювання можна здійснити математичним шляхом за допомогою теорії ймовірності та закону великих чисел.

Визнання випадку ризиковим передбачає існування суттєвої небезпеки і встановлення середнього розміру можливих збитків за певний проміжок часу.

Конкретний ризик пов'язується з певним об'єктом (життя, здоров'я, майно і т. ін.), котрий може зазнати збитків на певний час та при обумовлених обставинах.

Ризик є не лише загрозою, а шансом максимізації прибутку. Іншими словами, ризик може розглядатися на рівні ресурсу для підвищення ефективності діяльності організації.

Ознаки які характеризують ризик як ресурс: просторова та часова обмеженість; певні якісні та кількісні параметри; можливість бути використаним.

Ризик має такі ж самі характеристики як і фактори виробництва, а саме: вартість та вимір; обмежений простір, та споживчі властивості; здатність забезпечувати результат тощо.

Ризик є потенційною можливістю (інструментом) для підвищення ефективності функціонування організації. Використання суб'єктом управління потенціалів ризику передбачає, з одного боку, зменшення рівня невизначеності, а з іншого, використання його потенціалу (наприклад, вихід організації на нові ринки збуту продукції передбачає зменшення рівня невизначеності, адже організація стає актором відповідного процесу, а з іншого – користується потенціалом цієї невизначеності (новий, до цього невідомий, ринок збуту – нові можливості).

Отже, виклики сучасності можуть бути стимулом для розвитку, в тому числі й особистості, що в той же час потребує відповідних коректив у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Відповідно до моделі Девіда Рока SCARF важливо враховувати п'ять основних соціо-біологічно обумовлених мотиваторів/демотиваторів, що керують поведінкою людини. Саме на них пропонуємо звертати увагу при удосконаленні професійної підготовки майбутніх фахівців.

Status – Статус – відносна важливість для інших;

Certainty – Визначеність – впевненість у своєму майбутньому;

Autonomy – Автономія – відчуття контролю подій, можливість вибору;

Relatedness – Спорідненість – відчуття безпеки в світі, дружні відносини;

Fairness – Справедливість – сприйняття рівнозначності обміну між людьми.

На наш погляд, використання моделі SCARF дозволить керувати прихованими від свідомості процесами і допоможе створювати таке середовище, в якій майбутні фахівці зможуть вільніше проявити свої здібності та лідерські якості. Виклики сучасності акцентують увагу на тому, що знання, які отримують майбутні фахівці повинні мати для них особистий сенс. Цьому можуть посприяти коучингові технології та інструменти, а саме: самостійна робота та творчі завдання, самоперевірка та взаємоперевірка в малих групах, відкриті питання тощо. Метою коучингу в освіті є створення умов до максимального розкриття потенціалу майбутніх фахівців, свідомого засвоєння знань, набуття навичок та вмінь.

Відповідно до найкращих практик оптимальним є навчання на робочому місці. Так, наприклад, на базі Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» функціонує Навчально-тренувальний комплекс «FinTech», складовою якого є віртуальний банк «ІНТЕЛБАНК», що має оснащення і організаційну структуру відповідно з стандартами реального банку. В «ІНТЕЛБАНКУ» забезпечується комплексне обслуговування фізичних та юридичних осіб: відкриття поточних та депозитних рахунків, оформлення пластикових карток, розрахункове, різні програми кредитування, депозитарна діяльність та інші види банківських послуг [3]. Структурним підрозділом Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого є Юридична клініка, що створена як база для практичного навчання та проведення навчальної та інших видів практики студентів старших курсів. Метою Юридичної клініки є: підвищення рівня практичних знань, умінь і навичок студентів; забезпечення доступу представників соціально вразливих груп суспільства до правової допомоги; формування правової культури громадян; підготовка та навчання студентів у дусі дотримання й поваги до принципів верховенства права, справедливості і людської гідності; впровадження в навчальний процес елементів практичної підготовки студентів-правників у сфері юридичних послуг [4].

Отже, вищі навчальні заклади активно демонструють приклади створення таких робочих місць, приймаючи виклики сучасності, що породжують потребу в кваліфікованих фахівцях, які вміють самостійно мислити, осягати суть речей і знаходити способи вирішення існуючих протиріч.

Залишається актуальним і питання змісту професійної підготовки майбутніх фахівців. В умовах сучасних викликів економічна дійсність потребує адекватного теоретичного осмислення, здатного виробити ефективні інструменти впливу на практику. Ми цілком поділяємо точку зору А.А. Гриценка [5], в тому що головне завдання професійної підготовки майбутніх фахівців полягає в формуванні економічного способу мислення (конкретні знання перетворюються в відмички, які підходять тільки до певного типу замків. А оскільки замки постійно змінюються, то відмички швидко втрачають свою корисність. Функціональні знання швидко застарівають, і якщо економіст не володіє економічним способом мислення, то його знання стають або марними, або навіть шкідливими (якщо вони застосовуються неадекватно предмету).

Ситуація поглиблюється процесами глобалізації, що характеризується як єдність двох процесів: глобалізації ринків (ресурсів, товарів і послуг) та глобалізації економічних форм (тобто формування транснаціональних операторів, збільшення організаційних структур економіки, утворення глобальних мереж). До того ж в умовах емерджентної економіки поява нових інститутів породжує невизначеність дій та потребує нових навичок та вмій.

Література:

1. Ризик надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру / С. Дорогунцов, О. Бутрим // *Економіка України*. 2001. № 4. С. 68–73.
2. Шевченко Л. С. Соціальні ризики та соціальна безпека праці : монографія / Л. С. Шевченко. Харків : Право, 2009. 280 с. С. 57.
3. Навчально-тренувальний комплекс «FinTech» Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи». URL: <http://khibs.ubs.edu.ua/departament/navchalno-trenavalnij-kompleks-fintech/>
4. Юридична клініка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Режим доступу: <https://nlu.edu.ua/ru/osvita/yuridichna-klivika/>
5. Гриценко А. А. Економічна освіта: шлях від теорії до практики. *Економіка України*. 2018. № 10. С. 53-70. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ekukrr_2018_10_5

BALTIC RESEARCH INSTITUTE OF TRANSFORMATION
ECONOMIC AREA PROBLEMS (LATVIA)

**“INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES:
EUROPEAN EXPERIENCE AND ITS APPLICATION
IN TRAINING IN ECONOMICS AND
MANAGEMENT”**

Riga, Latvia
2020

UDC 33(08)
In570

Innovative Educational Technologies: European Experience and its Application in Training in Economics and Management. – Internship. – Riga: Baltic Research Institute of Transformation Economic Area Problems, 2020. – 184 p.

Contents

Arych M. I. THE INTERCONNECTION BETWEEN INSURANCE AND FOOD MARKET SECURITY	1
Basiuk T. P. PROBLEM ASPECTS OF ASSESSMENT OF SOCIAL IMPACT OF SOCIALLY ORIENTED STARTUPS	4
Батченко Л. В. РОЗВИТОК ІНТЕГРАТИВНИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	7
Белікова О. Ю. СИСТЕМА ФАКТОРІВ АКЦІОНЕРНОГО СЕРЕДОВИЩА	12
Білорус Т. В. УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМИ РИЗИКАМИ, ПОВ'ЯЗАНИМИ ЗІ ЗВІЛЬНЕННЯМ ПРАЦІВНИКІВ	14
Bulkot O. V. RECENT INDICATORS OF INTERNATIONAL ATTRACTIVENESS OF INVESTMENT ENVIRONMENT OF UKRAINE	18
Вараксіна О. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	20
Влащенко Н. М. УПРАВЛІНСЬКІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ ЯК СКЛАДОВОЇ СФЕРИ ТУРИЗМУ	24
Гончар Л. О. КОНЦЕПТУАЛЬНО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ	27
Грицаєнко М. І. ВПЛИВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА	32
Долгий О. О. ПРОФЕСІЙНЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: МЕТА, ОЗНАКИ, ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	37
Дубинська О. С. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ	40
Дугієнко Н. О. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	43

Ievsieieva O. O. ACCOUNTING ASPECTS OF E-COMMERCE DURING THE DEVELOPMENT AND IN THE CONTEXT OF CHALLENGES OF THE DIGITAL ECONOMY	47
Жваненко С. А. МОДЕЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ.....	51
Заяць О. І. ІНДЕКС ІНТЕГРОВАНОЇ КОНКУРЕНТНОЇ СИЛИ АНЗСЕРТА.....	54
Зеленко О. О. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	56
Льїна А. О. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ЗРАЗКУ ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ ЛЮДИНИ ЕКОНОМІЧНОЇ.....	60
Kernasyuk Y. V. MANAGEMENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A REGIONAL ECONOMY BASED ON AN INNOVATIVE CLUSTER SMART MODEL: EUROPEAN EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR THE KIROVOHRAD REGION	64
Kondratenko N. D. USING E-COMMERCE IN INTERNATIONAL BUSINESS	67
Kraievskiy V. M. INDICATION – INFORMATION SYSTEM – INDICATOR: TRANSACTION INFORMATION OVERFLOW	69
Kraus K. M. NEW QUALITY OF ENTREPRENEURSHIP MANAGEMENT AS A RESULT OF APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES	72
Kraus N. M. ECONOMY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE-DIGITAL TRANSFORMATIONS AND STRUCTURAL SHIFTS	76
Кулаковська Т. А. ОЦІНКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	81
Куредя Н. М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ.....	85
Лантух К. О. ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	88

Македон Г. М. АНАЛІЗ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ У СВІТІ.....	92
Меленцова О. В. ПОСТКРИЗОВІ ІМПЕРАТИВИ ЗМІНИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ	96
Мельник І. Л. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ТУРИЗМОМ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	99
Міценко Н. Г. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ	102
Mishchuk I. P. TASKS AND PRINCIPLES OF COMPETENCE APPROACH IMPLEMENTATION IN TRAINING SYSTEM OF BACHELORS IN ENTREPRENEURSHIP AND TRADE IN UKRAINE.....	106
Нечипорук Л. В. ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКІВ	109
Оліх Л. А. ЗМІНА МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗА УМОВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	112
Павліченко Є. В. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ЮРИДИЧНИХ ВУЗАХ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ЗА СПРЯМУВАННЯМ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ».....	116
Павлюк О. О. СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	118
Підпригора І. В. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	122
Робережна З. М. MODERN BUSINESS TECHNOLOGIES IN ECONOMY AND ENTREPRENEURSHIP	125
Помінова І. І. ЦИФРОВИЙ ХАРАКТЕР СУЧАСНОГО ЕТАПУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	128
Поченчук Г. М. ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ	131
Проскуріна М. О. КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ІНДУСТРІЇ	134

Rohanova H. O. LIQUIDITY ASSESSMENT OF A CONFECTIONERY ENTERPRISE	138
Сидоренко О. М. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	140
Сокирко О. С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ М. ІРПІНЬ)	143
Спіцина А. Є. ІННОВАЦІЙНІСТЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	147
Старух А. І. РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА	151
Тkachenko O. M. WAYS TO PROTECT THE RIGHTS OF FOREIGN INVESTORS IN UKRAINE.....	154
Тkachenko Ю. В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СТРУКТУРИЗАЦІЄЮ ПОГОДЖЕННЯ ПРОПОЗИЦІЙ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	156
Франів І. А. ПРОСТОРОВЕ ОРГАНІЗУВАННЯ БІЗНЕСУ: ТРАНСПОРТНИЙ ЧИННИК	161
Швець Ю. О. ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	164
Shevchenko O. O. NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT MODEL: CONCEPTUAL FUNDAMENTALS OF SOCIAL SECURITY	168
Шелеметьєва Т. В. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОГНОЗИ	171
Янковський В. А. ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ	175